

Kunstenaar Emo Verkerk, de initiatiefnemer van twintig jaar exposities in IJssalon Aris Laan die nu te zien is in Kunsthal 45 in Den Helder.

Foto Thomas Nondh Jansen

BEELDENDE KUNST Van ijssalon naar kunsthall: 78 kunstenaars bijeengebracht in een bijzondere expositie

Ook Koos Breukel, Paul Blanca en Rob Scholte exposeerden ooit in de ijssalon in Den Helder.

Op de lange bank aan de muur zitten moeder, vader en drie kinderen stilletjes van hun ijsje te genieten. Boven hen hangen portretten van de leden van een andere familie, die van schilder Peter Bes. Het is een prachtig tafereel in IJssalon Aris Laan, waar naast de koude lekkernij ook altijd kunst kan worden verorberd.

Sinds 2003 zijn er wisselende exposities te zien in de kleine, rechthoekige zaak in Den Helder. Dat wordt nu gevierd met een heuse overzichtstentoonstelling in Kunsthal 45, op vijf minuten loopafstand. Van de 82 kunstenaars die in de ijssalon hebben gehangen, zijn er niet minder dan 78 vertegenwoordigd.

Hoe is het begonnen? Hebben Aris en Gré Laan, die de ijssalon al bijna vijftig jaar uitbaten, affiniteit met kunst? 'Nee', zegt Gré, 'maar ik was wel dol op Emo.' Ze doelt op Emo Verkerk, de 69-jarige kunstenaar uit Den Helder die vrijwel alle exposities organiseerde. Hij geniet bekendheid vanwege zijn geschilderde schrijversportretten en had grote tentoonstellingen in Stedelijk Museum Amsterdam en Kunstmuseum in Den Haag. Hij vond collega's bereid om, tegen geen enkele vergoeding, werk te tonen in de ijs-

winkel. Daaronder bekende namen, zoals Gijs Assmann, Rob Scholte en Koen Vermeule en de fotografen Paul Blanca en Koos Breukel. Maar ook veel kunstenaars die omwille van hun levensonderhoud nog een tweede beroep uitoefenen.

Verkerk ging in 1994 in de marine-stad wonen met zijn toenmalige vrouw en hun kind – het vinden van betaalbare woonruimte in Amsterdam was toen al moeilijk. Zijn huis annex atelier was vlak bij de Koningstraat, waar de ijssalon van het echtpaar Laan is gevestigd, destijds nog al een ruige buurt met veel cafés.

Verkerk was daar stamgast, waarover hij smakelijk kan vertellen. 'Ik was de eerste in Den Helder die wist hoe je 24 uur achter elkaar kon doorzuipen. Als de cafés dichtgingen,

In de winter is de ijssalon dicht, maar als de deuren opengingen was de lange muur tegenover de toonbank steeds gevuld

nam ik om 05.30 uur de eerste boot naar Texel. Daarop kon je pils krijgen. Ik bleef aan boord. Heen en terug en nog een keer heen en terug. Dan was het 07.30 uur en ging hier de eerste tent weer open.'

Door een opmerking van een collega werd Verkerk (die nu acht jaar niet meer heeft gedronken) op het idee gebracht om in de ijssalon exposities te houden. Dat was een uitkomst voor de kunstenaars met wie hij inmiddels een ateliergebouw deelde, het vinden van tentoonstellingsruimte was niet eenvoudig in Den Helder. Ook de laagdrempeligheid van de ijssalon trok hem aan, de verbinding tussen 'het maatschappelijke en de kunst'.

In de winter is de ijssalon dicht, maar als de deuren opengingen was de lange muur tegenover de toonbank steeds gevuld. Niet zelden bedacht Verkerk naar aanleiding van de lopende expositie wie voor de daaropvolgende moest worden aangezocht. 'Er was geen programma en er valt ook geen lijn in te ontdekken', schrijft hij in de krant die ter gelegenheid van de overzichtstentoonstelling is gemaakt.

Vorig jaar kreeg hij het idee om alle kunstenaars van de ijssalon bij elkaar te brengen met een werk naar eigen keuze. De organisatie

was een 'heidens karwei'. Twaalf van hen zijn inmiddels overleden. Een paar waren niet te achterhalen of lieten niets van zich horen. Toch is het gelukt: de creaties van een overweldigende meerderheid zijn nu te zien in Kunsthal 45, dat geen structurele subsidie krijgt maar niettemin gratis toegankelijk is. Al het tentoongestelde is te koop, wat misschien wel toepasselijk is; op deze (tijdelijke) locatie zat lang een grote supermarkt.

Verkerk heeft lovende woorden voor Aris en Gré Laan, die al die jaren 'zo ongelooflijk schappelijk' waren. Zij hebben nooit bezwaar gemaakt tegen de kunst die hun ijssalon toonde, ook niet als die klanten veel commentaar ontlokte. Slechts één keer heeft Gré ingegrepen, bij een kunstenaar die realistische schilderijen had gemaakt van lappen vlees. Toen hij bij de deur ook nog een mat legde met daarop een vleesafbeelding, haalde ze die weg.

Zij en haar man konden goed overweg met de kunstenaars, stelt ze. Zelfs met de (in 2021 overleden) fotograaf Paul Blanca, die een wilde reputatie had. Gré over de opening van de tentoonstelling met zijn afdrucken: 'Vanwege slecht weer reden de treinen niet. Toen is hij in

de ijssalon blijven slapen. Hij heeft alle likeurtjes opgezopen. Dan hadden we hem net weer nuchter en dan vond-ie weer wat.'

De kunstenaars waren volgens haar altijd enthousiast als ze hun werk in de ijssalon aan de muur zagen hangen. En de klanten leerden er wat van. 'Een aantal komt hier elke dag. Zij kijken er nu heel anders naar dan twintig jaar geleden.'

Gezien hun hoge leeftijd doet het echtpaar het wat rustiger aan. Ze zijn niet meer de hele week open en hebben ook geen ijskarren meer staan. Maar ze gaan door met de zaak. 'Het is ook jullie sociale leven', zegt Verkerk tegen Gré op het terras van de ijssalon. Haar veelvuldig zwaaien naar voorbijgangers bevestigt dat.

Verkerk zal de muur blijven vullen met kunst. Vroeger waren er zeven exposities per jaar, nu nog drie – hij wordt ook een dagje ouder. Als de nieuwe tentoonstelling is ingericht, is er weer even rust. Verkerk: 'Dan hoeft ik niks te doen. Er zijn continu suppoosten. Aris en Gré.'

Michiel Kruijt

IJssalon Aris Laan - Kunst 2003-2024, Kunsthal 45, Den Helder, t/m 1/9. Peter Bes, Familieportretten, IJssalon Aris Laan, Den Helder, t/m 31/8.